

اهمیت تولید گل و گیاهان زینتی در کشور:

- ۱- توانمندی بسیار بالای این دسته از گیاهان در ایجاد اشتغال (هر هکتار گلخانه گل و گیاهان زینتی برای ۱۲ نفر ایجاد اشتغال مستقیم می کند)
- ۲- به دلیل بالا بودن مصرف این محصولات در بازار کشورهای همسایه و توانایی رقابت محصولات تولیدی، ایران می تواند بخشی از نیازهای ارزی را از این طریق تامین نماید.
- ۳- گل و گیاهان زینتی جز کشت های متراکم محسوب شده و از توانمندی بالایی در بهره وری نهاده ها به ویژه آب برخوردار است.
- ۴- پیک مصرف آب محصولات گلخانه ای به دلیل خارج از فصل بودن (در پائیز و زمستان) تقارنی با دیگر محصولات کشاورزی ندارد.
- ۵- کشور ایران به دلیل دارا بودن اقلیم های متنوع، نیروی کار ارزان و فراوان ، انرژی تابشی فراوان، انرژی فسیلی ارزان دانش فنی تولید ، نزدیکی به بازارهای مصرف و ... تمامی شرایط ایده آل برای توسعه این بخش مهم را داراست.

تنوع و آمار گیاهان زینتی در ایران:

۱- گل‌های شاخه بریده: این بخش از مهمترین بخش در زیر مجموعه گل و گیاهان

زینتی است و در سال ۸۳ حدود ۱۴۸۶/۱ میلیون شاخه گل تولیدی در این زیر

مجموعه است و عمده این محصولات شامل اقدام ذیل می باشد: گلایول، رز،

مریم، داوودی، میخک، لیلیوم، استرلیزیا، ژربرا، آنتوریوم، مارگریت و آفتابگردان

زینتی.

۲- گیاهان گلدانی: در سال ۸۳ حدود ۳۷/۹ میلیون گیاه گلدانی در ایران تولید و

روانه بازارهای داخلی و صادراتی گردید که از جمله مهمترین آنها می توان به

گل‌هایی نظیر: دیفن باخیا، پتوس، یوکا، فیکوس، آگلونما، اسپاتی فیلوم کروتن،

دراسنا، لیندا و ... اشاره کرد.

۳- درخت و درختچه های زینتی: در این بخش در سال ۸۳ حدود ۱۲۰/۹ میلیون

اصله درخت و درختچه زینتی تولید می شد که در بازارهای مصرف داخلی و

خارجی به مصرف رسید که از عمده ترین آنها می توان به کاجها، سروها، بوته

های رز، برگ نو، سدروس ها، چنار، اقاچیا و ... اشاره کرد.

۴- تولید سایر ارقام: در این بخش می توان به تولید پیاز و پیازچه زینتی، تولید

نشاء و بذر انواع گل‌های زینتی اشاره کرد.

مقدمه ای بر آمار تولید گل و گیاهان زینتی در ایران و جهان:

در سالهای اخیر بدلیل نیاز روز افزون بازار و خواست افراد جامعه و بدلیل محدود شدن فضای زندگی مردم وضعیت تولید گل و گیاه، در کشور تغییر کرده است. بطوریکه در سالهای اخیر احداث گلخانه های نسبتاً مجهز و کارآمد به منظور کشت و پرورش و تکثیر گیاهان زینتی و نیز توسعه اقتصادی پیشرفت زیادی داشته است. بر اساس آمار منتشر شده از طرف دفتر گل و گیاهان زینتی وزارت جهاد کشاورزی سطح زیر کشت گل و گیاهان زینتی در کشور حدود ۴۴۰۰۰ هکتار می باشد که شامل ۸۲ هکتار گلخانه شیشه ای، ۱۱۲ هکتار گلخانه چوبی - پلاستیکی و ۱۹۲۵ هکتار فضای آزاد بوده و ۸۷۹۵ نفر تولید کننده آنها بوده اند. در سال ۸۴ در مجموع حدود ۱/۵ میلیارد شاخه گل بریده ۱۲۰ میلیون گیاه گلدانی و ۸۰۰ میلیون شاخه گیاه بوته ای تولید شده است و در آمد حاصل از صادرات این گل‌های یک درصد از کل درآمدهای صادرات جهان می باشد که در مقایسه با مساحت ۴۴۰۰ هکتاری سطح زیر کشت گلها و گیاهان زینتی رقم بسیار کمی است. بر پایه آمار مرکز بین المللی آمار گل و گیاهان زینتی (AIPH) در سال

۲۰۰۰ میزان کل سطح گل و گیاه در دنیا ۳۶۰۰۰۰ هکتار گزارش شده است که ارزش آنها بالغ بر ۶۰ میلیارد دلار تخمین زده شده است.

کشورهای ژاپن، تایلند و آفریقای نیز در حال پیشرفت هستند و رقبای مهمی برای کشورهای اروپایی در آینده می باشند که این به علت شرایط آب و هوایی مناسب آنهاست. ژاپن هم اکنون یک کشور مطرح در این زمینه است. ۱۰ کشور مهم از نظر سطح زیر کشت عبارتند از: ژاپن، ایتالیا، هند، آمریکا، مکزیک، اسپانیا، آلمان، کلمبیا، فرانسه، فلسطین اشغالی و ایران با حدود ۴۴۰۰ هکتار سطح زیر کشت گل و گیاهان زینتی رتبه دوازدهم را دارا می باشد.

برنامه ها و اهداف کلی تولید گل و گیاهان زینتی (وزارت جهاد کشاورزی - معاونت باغبانی):

۱- تولید هر چه بیشتر گل و گیاهان زینتی قابل صدور و افزایش در آمد ارزی کشور

۲- فراهم سازی شرایط مطلوب صادرات گل و گیاهان زینتی و ایجاد پایانه ها و سیستم صحیح حمل و نقل و بازرگان

۳- ایجاد اشتغال از طریق توسعه پایدار بخش و فعالیت های وابسته

۴- افزایش درآمد و ارزش افزوده حاصل از تولیدات

- ۵- تقویت تشکل های تولید کننده و صادر کننده گل و گیاه و هماهنگی بین تشکلها
- ۶- طراحی و اجرای سیستم اطلاع رسانی کارآمد و ایجاد پایگاه اطلاع رسانی در دفتر گل و گیاه
- ۷- کاهش فعالیت از طریق بهینه سازی وضعیت عرضه و نگهداری گل و گیاه و ساماندهی با کمک مجتمع ها و دهکده ها
- ۸- افزایش عملکرد تا سطوح قابل رقابت جهانی
- ۹- اقتصادی کردن تولید و کاهش هزینه تا سطوح قابل رقابت جهانی
- ۱۰- بهبود کیفی محصولات متناسب با استانداردها و سلیقه مصرف کنندگان داخلی و خارجی
- ۱۱- افزایش سطح زیر کشت

راهکارهای بهبود تولید گل و گیاهان زینتی :

- ۱- فرهنگ سازی مصرف گل و گیاه در کشور (مفصلاً در بخش فرهنگ مصرف گل در این مقاله توضیح داده خواهد شد) البته پائین بودن مصرف سرانه گل یکی از

دلایل مقرون به صرفه نبودن تولید این محصولات برای تولید کنندگان می باشد.

۲- اقدام به تجزیه خاک و آب به عنوان یک پیش نیاز تولید موفق و با کیفیت در آزمایشگاه های معتبر و مشاوره با متخصصین مربوطه در مورد نتایج آزمایش ها. همچنین پیشنهاد می گردد طرح مهندسین ناظر که در حال حاضر در مورد گیاهان زراعی اجرا می گردد در مورد گیاهان زینتی مهم اجرا شود که با اجرای این طرح هم زمینه اشتغال برخی از دانش آموختگان رشته علوم باغبانی فراهم می شود و هم به نوعی این طرح تلفیق تجربه تولید کنندگان یا دانش روز دانش آموختگان می باشد.

۳- پیشنهاد می گردد که در سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کمیته های تخصصی گرایش های مختلف کشاورزی تشکیل شود که هم خود این کمیته ها، مرجع مشاوره ای افراد حقیقی و حقوقی می باشند و هم تک تک اعضا بتواند خدمات مشاوره ای خود را به تولید کنندگان ارائه دهند. برگزاری کارگاه های آموزش گل و گیاه و همچنین برگزاری نشست های مشترک با حضور تولید کنندگان و تجلیل از تولید کنندگان ارائه دهند.

برگزاری کارگاه های آموزش گل و گیاه و همچنین برگزاری نشست های مشترک با حضور تولید کنندگان و تجلیل از تولید کنندگان موفق گل و گیاهان زینتی و تقدیم

لوح تقدیر و اعزام آنان به کشورهای موفق تولید کننده گل و گیاهان زینتی نیز از روش های اثر گذار می باشد.

۴- اعطای تسهیلات بانکی دراز مدت با بهره کم به دانش آموختگان رشته های کشاورزی (باغبانی) که بهترین روش آن تشکیل شرکت های تعاونی تولید می باشد و در قالب آن وامهای تعاونی تعلق خواهد گرفت.

۵- برگزاری نمایشگاهها و جشنواره ها و همایش های گل و گیاه در طول سال و ارائه بهترین های گل و گیاه در بین تولید کنندگان گل و گیاه کشور.

۶- پوشش بیمه ای مناسب محصولات گیاهان زینتی، به ویژه اهتمام دولت به بیمه کردن واحدهای تولیدی در مقابل حوادث پیش بینی شده در نظام بیمه که زیر پوشش قراردادان محصولاتی که از نظر گلخانه ای از ریسک بالاتری برخوردار می باشند.

فرهنگ مصرف گل و مشکلات آن:

گل هدیه ای به بشر از جانب خالق هستی برای تعالی روح و روان و اندیشه و خردانسان. محیط زیست شهری به ویژه با گسترش روزافزون تاسیسات، توسعه شهرنشینی، کم شدن سرانه فضای سبز، ماشینی شدن زندگی و نگرش رباتیک به آن رشد آسمان خراش ها، آلودگی صوتی و تصویری، فاصله گرفتن از طبیعت و غیره زندگی کسالت آور

همراه با انواع نابسامانی های روانی، افسردگی، بزهکاری ها و... رابرای دنیای امروز به
ارمغان آورده است.

گشت و گذاری هرچند کوتاه مدت در بوستان و گلستان، ادبیات دیرینه و پرباروغنی ایران
بیانگر این است که مردم متمدن و فرهنگ سازین مرزوبوم همواره با گلها هم نشین بوده
اند و دم و بازدم زندگی را با نفس گرم گلها ادامه داده اند. اگر نگاهی به تمدن چندین
هزارساله این مرزوبوم داشته باشیم. نقش دیوار داریوش بزرگ در مجموعه تخت
جمشید که یک دسته گل در دست دارد نشان دهنده این است که فرهنگ مصرف گل
از سالهای دور در بین ایرانی ها مرسوم بوده است. توجه ویژه دین مبین اسلام به این
امراهمیت آن را دوچندان کرده است. حضرت محمد(ص) می فرمایند: هرکس که
دو قرص نان دارد بهتر است یکی را بفروشد و یک گل نرگس بخرد زیرا نان غذای جسم
(بدن) است و نرگس غذای روح.

در زندگی امروزی نیز بوئیدن یک شاخه گل خالی از لطف نیست و همین نکته برای
توجه و اهمیت دادن به پرورش گل و گیاه و اقدامات جدی برای فرهنگ سازی مصرف
گل کافی است.

صنعت گل و گیاه باعث رشد فرهنگی، علمی، اجتماعی، توریسم و مدیریت و همچنین
باعث افزایش سرمایه گذاری اقتصادی خواهد شد. دانشمندان معتقدند عطر طراوت

ورنگ زیبای گل، عامل مهمی در تعدیل رفتار است زیرا هر بار نگاه کردن به گل باعث ایجاد یک اتصال عصبی و مثبت در مغز می‌گردد.

پژوهش‌ها نشان داده است خرید و کاشت و نگاه کردن به گل موجب برانگیختگی احساس شادی، آرامش، طراوت، مثبت اندیشی و دوری از غم و اندوه می‌گردد. بنابراین گل به عنوان نمادی از زیبایی، آرامش و عشق و دوستی و محبت در دنیای ماشینی امروزه جذابیت زیادی برای مردم دارد.

چالش‌های تولید گل و گیاهان زینتی در ایران:

یکی از مشکلات پایه‌ای و عمده که تولید گل و گیاهان زینتی را به شدت تحت تاثیر قرار داده است عدم توجه به کیفیت خاک و آب است به طوری که یا پرورش دهندگان از این موضوع بی‌خبر هستند و یا به دلیل نمونه‌های سنگین تجزیه خاک و آب، از انجام آن خودداری می‌نمایند. با توجه به اینکه تولید محصولات باغبانی در مقایسه با محصولات زراعی بسیار گران تمام می‌شود یکی از موانع موجود روشن نبودن بیمه محصولات می‌باشد. در حالی که محصولات زراعی مانند گندم، پنبه، چغندر قند و... که تولید آنها باریک چندان روبرو نیست، از نظر بیمه وضع بهتری دارند، همچنین بعضی از محصولات زراعی به صورت تضمینی توسط دولت خریداری می‌شوند در حالی که چنین تضمینی در مورد گل و گیاه وجود ندارد.

مشکل دیگر تهیه نهاده ها در بخش تولید گیاهان زینتی است که با مشکلات ویژه خود همراه است که می توان به مشکل وارد کردن بعضی از مواد گیاهی مانند: قلمه، گیاه کامل، بذر و پیاز (سوخ) اشاره نمود که به دو گروه تقسیم می گردند. گروه اول که اکثریت را تشکیل می دهند افراد قدیمی و سرمایه دار که تخصص علمی چندانی در زمینه تولید گل و گیاهان زینتی ندارند، اما به صورت زنجیره ای قسمت عمده بازار گل و گیاهان زینتی را در اختیار دارند. گروه دوم که تعدادشان اندک است افراد متخصص و دانش آموختگان رشته های کشاورزی هستند که اگرچه از تخصص نسبتاً خوبی برخوردار می باشند ولی به دلیل نداشتن تجربه و سرمایه کافی قادر به رقابت با گروه اول نیستند.

از دیگر چالش های تولید می توان به چگونگی برداشت و انتقال گیاهان زینتی اشاره کرد که بیشتر در خصوص گل های شاخه بریده بحث می گردد، عدم توجه به زمان برداشت، شیوه برداشت و مرحله برداشت می تواند معضلاتی برای صادرات گل و گیاهان زینتی نیز به بار آورد. چالش جدی دیگر در این زمینه چگونگی حمل و نقل می باشد. که در اکثر موارد به سنتی ترین شکل آن صورت می گیرد. و نمونه بارز آن ترابری بسته های گل با اتوبوسهای مسافربری است که در این صورت گلها دچار تنش انتقال شده و کیفیت و عمر پس از برداشت آنها کاهش می یابد.